

Dr. Vida Sándor*

AZ EURÓPAI BÍRÓSÁG GYAKORLATÁNAK HATÁSA A MAGYAR VÉDJEGYJOGRA**

Az európai jog, pontosabban az EK joga minden vonatkozásban felülírja a tagállamok jogát, s ezt a helyzetet „szupremáciaként”¹ szokták jelölni. Ez persze minden más vonatkozásban is így van: legyen az több tagállamot érintő versenyjogi, vagy akár a különböző tagállamok állampolgárai között kötött ún. vegyes házasságok felbontásával kapcsolatos jogi szabályozás.

Előfeltétel persze, hogy legyen olyan közösségi jogi norma (rendelet, irányelv), amely az adott esetben irányadó. Az Európai Bíróság, akárcsak a világ egyéb bíróságai, nem jogalkotó, hanem jogalkalmazó szerv, így az ítéleteiben kifejezésre jutó megfontolások jogértelmezési megállapítások, ezért csak jogalkalmazási szempontként irányadóak a magyar védjegyjogra, akárcsak a többi tagállam védjegyjogára.

Emlékeztetni kívánok arra, hogy a magyar jogszabályalkotó már a társulás idején, az 1997. évi védjegytvény indokolásában – a jogkimerülésnél – az Európai Bíróság több iránymutató ítéletére hivatkozott. Az Európai Bíróság ítéleteinek legmarkánsabb hatása tehát itt jelentkezik, de ez – úgy gondolom – széles körben ismert.

2004. január 1-jével, az EU-csatlakozással ebben a vonatkozásban is változás következett be, ezen időponttól kezdődően az Európai Bíróság ítéletei – az EU többi tagállamához hasonlóan – nálunk ugyancsak kvázi kötelezően irányadóak, részei az „*acquis communautaire*”-nek, a közösségi vívmányoknak. Hasonlattal élve: amint a Legfelsőbb Bíróság által követett joggyakorlattól eltérni nem kívánatos – igaz nem lehet azt sem mondani, hogy tilos volna – az Európai Bíróság joggyakorlatától való eltérés ugyancsak nem ajánlatos.

Persze az ügyek sem hajszalra azonosak, s így az Európai Bíróság sem ismétli állandóan önmagát, sőt, ha olyan tényállású ügyben kéri állásfoglalását, amelyben korábban már kifejtette nézetét, akkor, utalva a korábban már kifejtett jogértelmezésre, ezt finoman közli is a megkereső bírósággal.

E rövid bevezetés után, most már a magyar védjegyjogról beszélve azt kívánom előrebocsátani, hogy a Magyar Szabadalmi Hivatal, valamint a bíróságok határozatainak vizsgálatánál kétfajta megközelítéssel találkoztam: a közvetett, valamint a közvetlen adaptációval. Közvetett adaptáció alatt azt értem, hogy a határozat indokolásában említés történik ugyan az Európai Bíróság valamely határozatáról, de a magyar bíróság határozatában az Európai

* Danubia Szabadalmi és Jogi Iroda Kft.

** A Magyar Szabadalmi Hivatal, a Magyar Védjegy Egyesület és a Magyar Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Egyesület „10 éves a védjegytvény” című konferenciáján (Budapest, 2007. június 29.) elhangzott előadás szerkesztett változata.

¹ „Supremacy of EC Law” vö. A. F. Tathan: EC Law in Practice. Budapest, 2006, p. 45

Bíróság említett határozata nem szerepel uralkodó indokként. Közvetlen adaptáció alatt pedig azt, amikor a határozat uralkodó indokaként az Európai Bíróság valamely ítélete nevére szerepel – ilyen határozatot eddig csak egyet sikerült találnom.

Vegyünk ezek után néhány ügyet, amely az eltelt két év joggyakorlatában történő „európai”, pontosabban „közösségi” elem megjelenését tükrözi. Hangsúlyozni kívánom, hogy a válogatásnál csak olyan ügyeket vettem figyelembe, amelyeknél a határozat indokolásának szövegében az Európai Bíróság ítéletére való hivatkozás szerepel, azaz bizonyítható.

Megkülönböztetőképesség

A Fővárosi Bíróság határozatának ismertetése előtt az Európai Bíróságnak arról az ítéletéről célszerű megemlékezni, amelyre a kérelmező hivatkozott.

Az Európai Bíróság talán a legtöbb port felkavart határozata a BABY-DRY² szóösszetételből képzett védjegy tárgyában hozott ítélet volt. Ebben az ügyben az Európai Bíróság többek között azt mondta: Ami a szóösszetételből álló védjegyek lajstromozhatóságát illeti ... a leíró jelleg megállapításakor nemcsak a különálló szavakat kell figyelembe venni, hanem az általuk alkotott egészet is. Bármilyen észrevehető különbség van a lajstromozni kívánt szóösszetétel és a fogyasztók érintett részének általános nyelvhasználatában szereplő olyan kifejezések között, amelyekkel az árukat, szolgáltatásokat vagy azok lényeges jellemzőjét leírják, ez képes megkülönböztető jelleget kölcsönözni a szóösszetételnek, amely így védjegyként bejegyezhető.

A BABY-DRY utal az áru (babapelenka) által betöltött funkcióra. Ezenkívül a szóösszetételben szereplő mindkét szóval alkotható a mindennapi nyelvben ezt a funkciót leíró kifejezés. *Ugyanakkor* a BABY-DRY kifejezés szintaktikailag szokatlan összetétel, amely az angol nyelvben nem megszokott sem babapelenka, sem pelenka fontos jellemzőjének leírására.

Így a BABY-DRY-hoz hasonló összetételek esetében nem beszélhetünk ezek egészét tekintve leíró jellegről, ezek olyan nyelvi lelemények, amelyek az ehhez hasonló megjelöléseknek megkülönböztetőképességet kölcsönöznek, és így ezek lajstromozását nem lehet visszautasítani [7. § (1) (c)].

Hazai jogesetek

1. Német konzern magyar leányvállalata a DAS GESUNDE PLUS védjegyet jelentette be a 3., 5. és 30. áruosztályokba tartozó termékekre. A Magyar Szabadalmi Hivatal a bejelentést azon az alapon utasította el, hogy annak magyar értelme egészséges plusz, azaz átvitt értelemben egészség, amiért is a védjegy az áruk minőségére utal.

² C-383/99 ügyszám. Vö. Dr. Szigeti Éva: Szemelvények az Európai Bíróság és az EK Védjegy hivatala lajstromozási gyakorlatából. Védjegyvilág, 2002. 2. szám. p. 12

A Fővárosi Bíróság ezzel szemben arra az álláspontra helyezkedett, hogy a több szóból álló megjelölés oltalomképességének vizsgálatánál a megjelölést mint egészet lehet csak figyelembe venni, abból az egyes szavak kiragadása helytelen következtetésre vezet. A jelen esetben a szóösszetétel nem tekinthető a német nyelvben mindennapos szóhasználatnak, a védjegyként bejelentett megjelölés olyan szokatlan szóösszetétel, mely sajátos hangzása folytán képes arra, hogy megkülönböztető jelleget hordozzon (FB 1.Pk.633.535/2004).

Egyetlen szóból álló bejelentési ügyben a kérelmezők ismételten hivatkoztak az Európai Bíróság *Bravo*-ügyben³ hozott ítéletére. Eszerint az irányelvet úgy kell értelmezni, hogy csak azoknak a védjegyeknek a lajstromozását zárja ki, amelyek esetében a megjelölés vagy az árujelző, amely kizárólagosan alkotja a védjegyet, a köznyelvben vagy az üzleti tevékenység jöhiszemű és megszokott gyakorlása során általánossá vált a bejegyeztetni kívánt áruk és szolgáltatások megjelölésére. A hivatkozott jogszabályhely hatásköre nem korlátozható csupán az áruk vagy szolgáltatások tulajdonságait, illetve jellemzőit leíró védjegyekre, hanem azokra a megjelölésekre is vonatkoznia kell, amelyek az átlagos fogyasztó képzetében árukat vagy szolgáltatásokat idéznek fel. Egy megjelölés vagy árujelző az üzleti életben általánossá válhat, például széles körű reklámozás által is, akkor is, ha maguknak az áruknak a tulajdonságait, jellemzőit nem írta le. A nemzeti bíróságok feladata annak eldöntése, hogy a megjelölés, ebben az értelemben, általánossá vált-e az adott kereskedelmi területen.

2. Külföldi kérelmező a HARMATFRISS szó bejegyzését kérte a 29. áruosztályba tartozó sajtokra és tejtermékekre. A Magyar Szabadalmi Hivatal a bejelentést elutasította azzal, hogy a fogyasztók annak láttán a termék frissességére, különleges minőségére gondolnak.

A Fővárosi Bíróság a védjegy bejegyzését elrendelő határozatának indokolásában elfogadta a bejelentőnek azt az érvelését, hogy a lajstromozni kért összetett szó, jöllehet a frissességet írja le, ám ezt nem a szokványos formában teszi. Az összetett szó egyetlen mértékadó szószedetben sem fordul elő, ami azt jelzi, hogy sem a köznyelvben, sem pedig az üzleti kapcsolatokban nem tekinthető általánosan és szokásosan alkalmazott kifejezésnek. Elfogadható az is, hogy a szó a frissen szedett, reggeli harmattal átitatott gyümölcs, zöldség frissességét jelzi, így a sajt- és tejtermékek körében használata meglepő, figyelemfelkeltő hatású. Ezt nem rontja az a körülmény sem, hogy a fogyasztók a kifejezés láttán esetleg az áru kivételes minőségére gondolhatnak, mert az üzleti életben a termék ilyen szintű feldicsérése még megengedhető eszköze a figyelemfelhívásnak (3.Pk.631.113/2004).

3. A DIVERSE nemzetközi védjegyet a 3., 9., 18., és 25. áruosztályban jegyezték be, a Magyar Szabadalmi Hivatal azonban megtagadta az oltalmat azzal, hogy a megjelölés kizárólag az árujegyzékbe sorolt áruk minőségét jelzi.

³ C-517/99 ügyszám; Szigeti i. m. (2), p. 15

A Fővárosi Bíróság a védjegy lajstromozását elrendelő határozatának indokolásában többek között arra mutatott rá, hogy az átlagos fogyasztó az idegen eredetű diverse szó magyar jelentését nem ismeri, ez a köznyelvben nem használatos, ezért önmagában alkalmas arra, hogy a vele jelölt árut más hasonló áruktól megkülönböztesse. Ezt az is megalapozza, hogy csak az olyan megjelölések lehetnek kizárva a lajstromozásból, amelyeket azon áruk megjelölésére használnak általánosan, amelyek tekintetében a védjegyvoltalmat kérik (1. Pk 21.653/2006).

4. A RAPIDE⁴ szót az 5. áruosztályba sorolt gyógyszerészeti készítményekre jelentették be. Mind a Magyar Szabadalmi Hivatal, mind a Fővárosi Bíróság azon az állásponton volt, hogy láz- és fájdalomcsillapító szereknél a rapide, azaz „gyors” szó a termékek hatásának időtartamára utal, és azt kívánja kifejezni, hogy a gyógyszerek rövid idő alatt elérik a kívánt hatást, így a termék egyik jellemzője fejeződik ki a megjelölésben.

A Fővárosi Ítéletábla ezzel szemben elrendelte a védjegy lajstromozását, mivel álláspontja szerint az adott szó képes arra, hogy jelezze a vásárló számára a gyógyszer jó, eredményes hatását, de nem tekinthető az érintett áru jellemzőjének, emiatt nem leíró jellegű. Emellett nem tekinthető az általános nyelvhasználatban a gyógyszerekre állandóan és szokásosan használt megjelölésnek (FIT 8. Pkf.25.501/2006).

A jó hírnév oltalma

A jó hírnév védjegy oltalmát az 1997. évi törvény az EK védjegyjogi irányelve alapján vezette be, s minthogy ez az intézmény még a komoly védjegyjogi tradíciókkal rendelkező, „rég” tagállamok jelentős részében is új, nem véletlen, hogy az Európai Bíróság több ítéletében foglalkozott a jó hírnév védjegy oltalmával. Ehelyütt az Európai Bíróságnak csak az első, a CHEVY-ügyben⁵ hozott ítéletéről emlékezem meg néhány szóval.

Amikor az irányelv 5 (2) cikke az eltérő áruk és szolgáltatások vonatkozásában oltalmazza a védjegyet, az első feltétel az, hogy a védjegy a közönség körében bizonyos mértékben ismert legyen. Későbbi védjeggyel történő ütközés esetén csak akkor fordulhat elő a két védjegy közötti gondolattársítás (asszociációs kapcsolat), ha a korábbi védjegyet a közönség kellőképpen ismeri (ítélet, 23. pont).

Az érintett közönség, amelynek körében a korábbi védjegy jó hírnevet szerzett, függ a vonatkozó áruktól és szolgáltatásoktól, ez vagy a nagyközönség, vagy annak egy szűkebb szakmai része, mint például egy bizonyos ágazatnak a kereskedői (ítélet, 24. pont).

⁴ Dr. Szigeti Éva: Az Európai Bíróság és az OHIM egyes döntéseinek elemzése és azok hatása a hazai védjegygyakorlatra. Iparjogvédelmi és Szerzői Jogi Szemle, 2007. 1. különszám, p. 61.

⁵ C -375/97 ügyszám; dr. Vida Sándor: Az Európai Bíróság védjegyjogi gyakorlata. Miskolc, 2006. p. 171.

Az ismertségnek a kívánt mértékben való fennállása akkor állapítható meg, ha az érintett közönség jelentős (szignifikáns) része ismeri a védjeggyel ellátott árukat és szolgáltatásokat (ítélet, 26. pont).

Amikor a nemzeti bíróság vizsgálja, hogy ez a feltétel teljesült-e, az eset valamennyi releváns körülményére figyelemmel kell lennie, ilyen különösen a védjegy piaci részesedése, a használat intenzitása, annak földrajzi kiterjedtsége, időtartama, valamint az áru kelendőségének biztosítása (promóciója) érdekében megvalósított beruházások (ítélet, 27. pont).

Hazai jogeset

5. A Magyar Szabadalmi Hivatal védjegytrélési, azaz kontradiktórius ügyben hozott határozatot, amely – dicséretére legyen mondva – nemcsak az említett CHEVY-ügyben hozott ítéletre hivatkozik kifejezetten, azaz közvetlenül, hanem az Európai Bíróság két másik, jó hírű védjegy ügyében hozott ítéletére is, ez a DAVIDOFF-⁶ valamint az ADIDAS-ügyben⁷ hozott ítélet.

Hasonlóképpen „nagy márka” az illatszerek piacán a francia Chanel cég „No 5” védjegye, amelyet egy magyar bejelentő védjegyébe beépítve, a PARFUM HUNGARIAN RHAPSODY NO 5 JUDITH MÜLLER CREATION védjegyelemként jegyeztette be.

A Magyar Szabadalmi Hivatal törlést elrendelő határozatának indokolása szerint a törlés kérelmezője bizonyította védjegyének jó hírét, miért is a hivatal értékelté azt a tényezőt, hogy a kérelmezői védjegy mint jó hírű védjegy fokozott megkülönböztetőképességgel rendelkezik. Ennek a fokozott megkülönböztetőképességnek a relevanciáját tovább erősíti a tény, hogy a törölni kért védjegy nemcsak magában foglalja a kérelmezői védjegyet, hanem azt a színes ábrás megjelölés egészét tekintve szembetűnő helyen, központi elrendezésben, a „Hungarian Rhapsody No 5” szóösszetétel többi tagjától némileg elhatárolódó módon (kissé nagyobb méretű, nem teljesen megegyező karakterekkel) is szerepelteti. Mindezekre tekintettel a törölni kért védjegy és a kérelmezői védjegyek között – az érintett áruk azonosságára, illetve hasonlóságára is figyelemmel – az összetéveszthetőség veszélye fennáll. Figyelemmel arra, hogy a védjegyek között olyan fokú a hasonlóság, amelynek következtében a releváns fogyasztói kör a későbbi védjegyet a korábbi védjeggyel kapcsolatba hozza, az adott körülmények között e kapcsolat létesülése révén egyben a korábbi védjegy jó hírének tisztességtelen kihasználása is megvalósul (M020277 ügyszám).

Ezt a határozatot – amelynek hét oldalnyi indoklásából csak néhány mondatot ismerttettem – annak ellenére említem, hogy az még nem jogerős, de véleményem szerint mutatja az „új idők szeleit”, ahogy azt Ady Endre mondaná.

⁶ C-292/00 ügyszám

⁷ C-408/01 ügyszám

Zárszó

A bemutatott néhány jogeset csupán azt jelzi, hogy a magyar védjegyjogi gyakorlat is elindult azon az úton, amelyen a „régí” tagállamok már hosszabb ideje járnak, néha botladoznak. Persze nálunk is előfordul olyan jogeset, amelynél az Európai Bíróság iránymutatásainak való megfelelés legalábbis vitatható.⁸

A valamirevaló értékeléshez két esztendő kevés, hagyjuk ezt a következő jubileumra. Egy jogösszehasonlító megjegyzést mégis megengedek magamnak: a magyar bírósági gyakorlatban, az íratlan hagyomány szerint, általában is ritka a precedensekre való hivatkozás. Ezt a módszert bizonyára csak alátámasztotta a „szocialista törvényesség” koncepciója, amely a bírósági gyakorlatnak csupán alárendelt szerepet szánt, jogalkotó szerepét hevesen vitatta.

De ne legyünk igazságtalanok: a francia bíróságok védjegyjogi tárgyú határozatainak szövegében sem könnyen érhető tetten az Európai Bíróság ítéleteinek hatása, holott a francia bíróságok is követik az Európai Bíróság iránymutatásait.

Véleményem szerint ítéletszerkesztési stílusról, tradíciókról van szó: az angol vagy a német bíróságok nevesítve hivatkoznak az Európai Bíróság védjegyjogi vonatkozású állásfoglalásaira, ellentétben a franciákkal. Nekem az előbbi módszer a rokonszenves: a joggyakorlat transzparenciája. De lehet, hogy ez csak személyes ízlés dolga. – Mindenesetre örülök, hogy néhány olyan határozatról tudtam beszámolni, amely közvetve vagy közvetlenül jut-tatja kifejezésre az Európai Bíróság gyakorlatának figyelembevételét.

⁸ Így a SNACK AND SHOP-ügyben a Fővárosi Bíróság végzése – *Szigeti*, i. m. (4), p. 59.